

MINÄ OSAAN –MITTARISTO INFORMAATIOLUKUTAIDON OPETUKSEEN JA ARVIOINTIIN

Amkit-konsortion pedagoginen työryhmä selvitti keväällä 2008 IL-ydinainesanalyysin käyttöä. Selvityksestä kävi ilmi, että ydinainesanalyysin rinnalle toivottiin työkalua sen hyödyntämisestä erilaisissa opetus- ja ohjaustilanteissa. Toiveen toteuttamiseksi pedagoginen työryhmä tuotti sarjan Minä osaan –väittämiä, jotka toimivat IL-opetuksen ja oppimisen arvioinnin mittaristona. Mittariston lähestymistapa on toiminnallinen ja se kertoo, mitä informaatiolukutaito käytännössä tarkoittaa osana opiskelijan osaamista. Mittariston toimivuutta on testattu ja siitä on kerätty palautetta sekä nuorten että aikuisten opiskelijaryhmiltä ja opettajilta.

Mittaristo on jaoteltu ydinainesanalyysin neljän osa-alueen mukaan. Tarkoituksena on, että väittämistä valitaan omaan opetukseen/ohjaukseen sopivat kulloistenkin tavoitteiden, tarpeiden ja tilanteiden mukaan. Osassa väittämiä on vivahde-eroja, joten niistä voi valita parhaiten sopivat esim. aloittaville tai edistyneemmille opiskelijoille. Väitepatteristoa voi käyttää myös omien väitelauseiden ideoimiseen, tai niihin voi halutessaan liittää mitta-asteikon. **Tarkoitus ei ole, että kaikkia väitteitä käytettäisiin kerralla. Mittaristo on nimenomaan vaihtoehtojen kirja, jota jokainen soveltaa omaan tilanteeseensa.**

Väittämiä voi käyttää esim.

- omassa opetussuunnittelussa
- opiskelijoille jaettavassa monisteessa opetuksen tavoitteina
- kyselyssä opetuksen alussa ryhmän osaamistason selvittämiseksi
- opetuksen lopussa arviointilomakkeena
- opiskelijan itsearvioinnissa
- ennakkokyselynä opinnäytetyön ohjaukseen tuleville
- tunnilla pikatarkistukseen onko asia ymmärretty
- keskustelun pohjaksi
- laajemman selvityksen pohjaksi
- erilaisten opiskelijaryhmien (koulutusalat, aikuiset/nuoret) profiilien laatimiseksi.

Pedagoginen työryhmä toivoo, että mittaristosta on käytännön hyötyä IL-opetuksen toteutuksessa sekä oppimisen ja opetuksen laadun parantamisessa. Keräämme käyttökokemuksia ja kehitysehdotuksia mittaristosta lukuvuoden 2009/2010 aikana.

Tampereella 28.5.2009

Amkit-konsortion Pedagoginen työryhmä:

Hanna-Riina Aho (KPAMK)

Kaisa Paasio (SAMK)

Leena Elenius (SEAMK)

Kaisa Puttonen (Laurea)

Päivi Hollanti (VirtuaaliAMK)

Kristiina Åberg (JAMK)

Riitta-Liisa Karjalainen (KAJAK)

Täyttöohje: Rasti ruutuun, jos vastaus on kyllä.

1. TIEDONTARPEEN TUNNISTAMINEN

- Osaan lähestyä uutta aihetta.
- Osaan purkaa oppimistehtävän osiin.
- Osaan ilmaista ongelmani useilla eri sanoilla.
- Osaan lähestyä aihetta erilaisista näkökulmista.
- Lähestyn oppimistehtävää eri näkökulmista.
- Tarkastelen tutkimusongelmaa eri näkökulmista.
- Tiedän, mistä aiheesta tarvitsen lisätietoa.
- Osaan esittää aiheeseeni liittyviä kysymyksiä.
- Osaan keskustella aiheestani ja pyytää tarvittaessa apua.
- Ymmärrän, että eri tilanteissa tarvitaan erilaista tietoa.
- Tiedän, mitä tiedän jo aiheesta.
- Ymmärrän, että tarvitsen lisää tietoa oppimistehtävääni varten.
- Ymmärrän, että tarvitsen lisää tietoa tutkimustyötäni varten.
- Tiedän, minkä tyyppistä tietoa tarvitsen.
- Ymmärrän, tarvitsenko paljon vai vähän tietoa.
- Ymmärrän, että tiedon etsimiseen tarvitaan aikaa.
- Osaan arvioida, kuinka paljon aikaa voi kulua tehtävän tekemiseen.
- Osaan laatia aikataulun tehtävän suorittamiseen / tiedonhakuun.
- Osaan joustavasti käyttää eri tiedonlähteitä eri tilanteissa.
- Otan huomioon sen, miten eri tilanteet vaikuttavat käytettävissä oleviin tiedonlähteisiin.
- Tiedän, että kaikkia ammattikorkeakoulussa käytössä olevia verkkotiedonlähteitä ei voi käyttää kotona.
- Ymmärrän, ettei kaikki tieto ole vapaasti verkossa.
- Ymmärrän, ettei tieto ole aina ilmaista.

2. TIEDONLÄHTEIDEN HALLINTA

- Osaan käyttää ammattikorkeakouluni kirjastotietokantaa ja löydän sen avulla kokoelmasta sen, mitä tarvitsen.
- Osaan etsiä tietoa kirjaston kotisivuilta.
- Löydän kirjastosta oman ammattialani kirjoja ja lehtiä.
- Löydän kirjan hyllystä.
- Osaan lukea opasteita.
- Tiedän, mistä löydän amk-kirjastoni tarjoamat e-aineistot.
- Osaan käyttää kirjaston tarjoamaa verkkoaineistoa.
- Tiedän kirjaston etäkäyttömahdollisuudesta.
- Osaan käyttää kirjaston tarjoamaa verkkoaineistoa kotikoneelta.
- Ymmärrän ohjeet ja noudatan niitä.
- Kysyn tarvittaessa apua.
- Tiedän, että henkilökunnalta voi kysyä apua.
- Tiedän, mitä palveluja alueen muut kirjastot tarjoavat.
- Pystyn nimeämään oman ammattialani tietoa tuottavia organisaatioita ja laitoksia.
- Löydän oman ammattialani keskeisten organisaatioiden ja laitosten tuottaman tiedon.
- Pystyn nimeämään oman alani tärkeimpiä kotimaisia tietokantoja ja verkkopalveluja.
- Pystyn nimeämään oman alani tärkeimpiä kansainvälisiä tietokantoja ja verkkopalveluja.
- Tiedän, millainen tieto on ammattialalleni tyypillistä.
- Tiedän, milloin käyttämäni tiedon pitää olla uutta ja milloin vanhempikin käy.
- Tiedän, millaista on tutkimustieto.
- Tiedän, millaista on ammatillinen tieto.
- Tiedän, millaista on virallistieto.
- Tiedän, millaista on arkitieto.
- Tiedän, että lehtiä ja kirjoja on sekä painetussa että sähköisessä muodossa.
- Tiedän, että verkossa on monentyypistä ja -tasoista tietoa.
- Osaan hyödyntää verkon uutisia ja ajankohtaispalveluja.
- Tiedän sosiaalisen median (wikit, blogit, foorumit ym.) heikkoudet ja vahvuudet tiedonlähteenä.

3. TIEDONHANKKIMINEN

- Ymmärrän, että hakusanat ovat tärkeitä ja vaikuttavat suoraan hakutulokseen.
- Osaan yhdistää hakusanoja.
- Tiedän, miten AND/JA vaikuttaa hakutulokseen.
- Tiedän, miten OR/TAI vaikuttaa hakutulokseen.
- Tiedän, miten NOT/EI vaikuttaa hakutulokseen.
- Osaan käyttää fraasihakua.
- Osaan käyttää tietokantojen ja hakukoneiden eri rajausmahdollisuuksia.
- Ymmärrän, mikä merkitys on hakusanan katkaisulla.
- Osaan käyttää eri hakukenttiä.
- Osaan hakea tietoa aihetta kuvaavalla sanalla.
- Löydän tietoa aiheen mukaan.
- Hyödynnän tarvittaessa tietokannan käyttöohjeita.
- Löydän artikkelin tai kirjan tietokannasta (*tietokannan nimi*).
- Kysyn tarvittaessa kirjastosta opastusta tietokannan käyttöön.
- Käytän Googlen tuloslistasta muutakin kuin ensimmäistä sivua.
- Käytän Googlen eri toimintoja.
- Kysyn tarvittaessa kirjastosta opastusta Googlen käyttöön.
- Tunnen Googlen lisäksi muita hakukoneita.
- Osaan lukea hakutuloluetteloiden viitteitä.
- Keksin tarvittaessa uusia hakusanoja.
- Osaan muokata hakua tarpeen mukaan.
- Tunnistan, milloin minulla on riittävästi tietoa tehtävään / ongelmaan.

4. TIEDON KÄYTTÖ

- Tiedän, mitä tarkoitetaan viitetiedolla.
- Osaan lukea viitetietoja.
- Tunnistan viitetiedon eri osat.
- Osaan käyttää viitetietoja tiedon löytämiseksi.

- Tiedän, miten verkkosivun osoite rakentuu.
- Tiedostan, että tietoa on arvioitava kriittisesti.
- Tunnen tiedon arviointiin liittyviä kriteereitä.
- Osaan arvioida löytämäni tietoa kriittisesti.
- Osaan vertailla eri tiedonlähteiden tietoja.
- Ymmärrän alkuperäisen ja toissijaisen lähteen eron.
- Osaan lukea verkko-osoitetta ja arvioida sen avulla tiedon luotettavuutta.
- Osaan lukea verkkosivua ja arvioida sen luotettavuutta.
- Ymmärrän, mitä tarkoitetaan viittauskäytännöllä.
- Osaan käyttää ammattikorkeakouluni suosittamaa viittauskäytäntöä.
- Osaan merkitä käyttämäni lähteet ja tehdä lähdeluettelon annettujen ohjeiden mukaan.
- Tiedän, mitä tietoa voin lainata (esim. kuva).
- Tiedän, mitä on plagiointi ja miksi välttää sitä.
- Ymmärrän, millaista tietoa voin itse välittää.
- Ymmärrän, että tiedon käyttöön liittyy laissa säädettyjä asioita, jotka minun on tunnettava.
- Tiedän, mitä tekijänoikeus tarkoittaa.
- Noudatan tekijänoikeuksia tiedon käytössä.
- Merkitsen käyttämäni lähteet ohjeiden mukaan.
- Tiedän, millainen tieto on omalla ammattialallani julkista ja salaista.